Keskiviikko 10. maaliskuuta 2021

P9_TA(2021)0075

Yhdenvertainen kohtelu työssä ja ammatissa vammaisyleissopimuksen valossa

Euroopan parlamentin päätöslauselma 10. maaliskuuta 2021 yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY täytäntöönpanosta YK:n vammaisyleissopimuksen valossa (2020/2086(INI))

(2021/C 474/04)

Euroopan parlamentti, joka

— ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan,

— ottaa huomioon Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista (vammaisyleissopimus) ja sen voimaantulon Euroopan unionissa 21. tammikuuta 2011 vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta 26. marraskuuta 2009 tehdyn neuvoston päätöksen 2010/48/EY ([1]) mukaisesti,

— ottaa huomioon YK:n vammaisyleissopimuksen komitean yleiskommentit sopimuksen täytäntöönpanosta, erityisesti 22. toukokuuta 2014 annetun yleiskommentin nro 2 (2014) esteettömyydestä ja saavutettavuudesta, 26. elokuuta 2016 annetun yleiskommentin nro 3 (2016) vammaisista naisista ja tytöistä, 27. lokakuuta 2017 annetun yleiskommentin nro 5 (2017) itsenäisestä elämisestä ja osallisuudesta yhteisössä sekä 26. huhtikuuta 2018 annetun yleiskommentin nro 6 (2018) tasa-arvosta ja syrjimättömyydestä,

— ottaa huomioon YK:n vammaisyleissopimuksen komitean 2. lokakuuta 2015 antamat loppupäätelmät Euroopan unionin ensimmäisestä raportista,

— ottaa huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen,

— ottaa huomioon YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 ja siihen sisältyvät kestävän kehityksen tavoitteet,

— ottaa huomioon kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan YK:n yleissopimuksen,

— ottaa huomioon Euroopan neuvoston yleissopimuksen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi,

— ottaa huomioon Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin yleissopimus),

— ottaa huomioon Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin,

— ottaa huomioon köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjuntaa koskevan Eurooppa 2020 -strategian tavoitteen,

— ottaa huomioon 27. marraskuuta 2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista ([2]) (työsyrjintädirektiivi),

— ottaa huomioon 29. kesäkuuta 2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/43/EY rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta ([3]),

— ottaa huomioon komission ehdotuksen neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (COM(2008)0426) sekä siitä 2. huhtikuuta 2009 vahvistetun Euroopan parlamentin kannan ([4]),

([1]) EUVL L 23, 27.1.2010, s. 35.
([2]) EYVL L 303, 2.12.2000, s. 16.
([3]) EYVL L 180, 19.7.2000, s. 22.
([4]) EUVL C 137 E, 27.5.2010, s. 68.

— ottaa huomioon 26. lokakuuta 2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/2102 julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta ([5]),

— ottaa huomioon 17. huhtikuuta 2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/882 tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista ([6]),

— ottaa huomioon asetukset, joissa vahvistetaan säännöt monivuotisen rahoituskehyksen mukaisille EU:n rahoitusohjelmille, erityisesti Euroopan sosiaalirahastolle (ESR), nuorisotyöllisyysaloitteelle, Euroopan aluekehitysrahastolle (EAKR), Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastolle (maaseuturahasto), Erasmus-ohjelmalle ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastolle (JTF), jotka tarjoavat EU:n rahoitustukea vammaisten henkilöiden tilanteen parantamiseksi,

— ottaa huomioon 12. kesäkuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/391/ETY toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä ([7]), erityisesti työnantajan velvoitteen varmistaa työntekijöiden turvallisuus ja terveys kaikilta työhön liittyviltä osa-alueilta sekä sen, että he eivät saa aiheuttaa työntekijöille taloudellisia kustannuksia tämän velvoitteen täyttämiseksi,

— ottaa huomioon 15. marraskuuta 2010 annetun komission tiedonannon ”Euroopan vammaisstrategia 2010–2020: Uudistettu sitoutuminen esteettömään Eurooppaan” (COM(2010)0636), jäljempänä ”vammaisstrategia”,

— ottaa huomioon 2. helmikuuta 2017 päivätyn komission yksiköiden valmisteluasiakirjan Euroopan vammaisstrategian 2010–2020 täytäntöönpanosta (SWD(2017)0029),

— ottaa huomioon 22. kesäkuuta 2018 annetun komission suosituksen tasa-arvoelimiä koskevista normeista ([8]),

— ottaa huomioon komission vuonna 2013 käynnistämän EU:n vammaiskorttia koskevan pilottihankkeen,

— ottaa huomioon 8. heinäkuuta 2020 antamansa päätöslauselman kehitysvammaisten henkilöiden ja heidän perheidensä oikeuksista covid-19-kriisissä ([9]),

— ottaa huomioon 18. kesäkuuta 2020 antamansa päätöslauselman Euroopan vammaisstrategiasta vuoden 2020 jälkeen ([10]),

— ottaa huomioon 29. marraskuuta 2018 antamansa päätöslauselman vammaisten naisten tilanteesta ([11]),

— ottaa huomioon 30. marraskuuta 2017 antamansa päätöslauselman Euroopan vammaisstrategian täytäntöönpanosta ([12]),

— ottaa huomioon 7. heinäkuuta 2016 antamansa päätöslauselman vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen (vammaisyleissopimus) täytäntöönpanosta kiinnittäen erityistä huomiota vammaisten henkilöiden oikeuksia käsittelevän YK:n komitean päätelmiin ([13]),

---

([5]) EUVL L 327, 2.12.2016, s. 1.
([6]) EUVL L 151, 7.6.2019, s. 70.
([7]) EYVL L 183, 29.6.1989, s. 1.
([8]) EUVL L 167, 4.7.2018, s. 28.
([9]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0183.
([10]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0156.
([11]) EUVL C 363, 28.10.2020, s. 164.
([12]) EUVL C 356, 4.10.2018, s. 110.
([13]) EUVL C 101, 16.3.2018, s. 138.

Keskiviikko 10. maaliskuuta 2021

— ottaa huomioon 20. toukokuuta 2015 antamansa päätöslauselman vammaisten henkilöiden oikeuksia käsittelevän Yhdistyneiden kansakuntien komitean hyväksymästä Euroopan unionin ensimmäiseen kertomukseen liittyvästä asialuettelosta ([14]),

— ottaa huomioon 25. lokakuuta 2011 antamansa päätöslauselman vammaisten liikkuvuudesta ja osallistamisesta sekä Euroopan vammaisstrategiasta 2010–2020 ([15]),

— ottaa huomioon 6. toukokuuta 2009 antamansa päätöslauselman työmarkkinoilta syrjäytyneiden aktiivisen osallisuuden edistämiseksi ([16]),

— ottaa huomioon 17. kesäkuuta 1988 antamansa päätöslauselman kuurojen viittomakielistä ([17]), 18. marraskuuta 1998 antamansa päätöslauselman viittomakielistä ([18]) ja 23. marraskuuta 2016 antamansa päätöslauselman viittomakielistä ja koulutetuista viittomakielen tulkeista ([19]),

— ottaa huomioon 17. huhtikuuta 2020 antamansa päätöslauselman EU:n yhteensovitetuista toimista covid-19-pandemian ja sen seurausten torjumiseksi ([20]),

— ottaa huomioon 16. tammikuuta 2019 antamansa päätöslauselman perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa vuonna 2017 ([21]),

— ottaa huomioon 15. syyskuuta 2016 antamansa päätöslauselman yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27. marraskuuta 2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY (”työsyrjintädirektiivi”) soveltamisesta ([22]),

— ottaa huomioon politiikkayksikkö A:n asiaa koskevat tutkimukset, erityisesti vuonna 2017 tehdyn tutkimuksen vammaisten naisten syrjinnästä ja työhön pääsystä ”Discrimination and Access to Employment for Female Workers with Disabilities” ja vuonna 2015 tehdyn tutkimuksen kohtuullisesta mukauttamisesta ja suojatyökeskuksista ”Reasonable Accommodation and Sheltered Workshop for People with Disabilities: Cost and Returns of Investments”,

— ottaa huomioon Euroopan parlamentin tutkimuspalvelun asiaa koskevat tutkimukset ja erityisesti vuonna 2016 tehdyt Euroopan tason täytäntöönpanon arvioinnit vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanosta EU:ssa ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen mukaisista EU:n julkishallinnon velvoitteista,

— ottaa huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen kasvavan oikeuskäytännön direktiivin 2000/78/EY tulkinnasta,

— ottaa huomioon Euroopan oikeusasiamiehen vuosikertomukset 2018 ja 2019,

— ottaa huomioon Euroopan oikeusasiamiehen strategiset tutkimukset siitä, miten komissio varmistaa vammaisten henkilöiden pääsyn verkkosivuilleen (OI/6/2017/EA) ja miten komissio kohtelee vammaisia henkilöitä EU:n henkilöstön yhteisen sairausvakuutusjärjestelmän nojalla (OI/4/2016/EA), sekä päätöksen yhteisenä tutkimuksena käsitellyistä asioista 1337/2017/EA ja 1338/2017/EA, jotka koskivat Euroopan unionin henkilöstövalintatoimiston (EPSO) EU:n virkamiesten rekrytoimiseksi järjestämien valintamenettelyjen esteettömyyttä näkövammaisille,

— ottaa huomioon Euroopan oikeusasiamiehen oma-aloitteisen tutkimuksen perusoikeuksien kunnioittamisesta EU:n koheesiopolitiikan täytäntöönpanossa (OI/8/2014/AN),

---

([14]) EUVL C 353, 27.9.2016, s. 41.
([15]) EUVL C 131 E, 8.5.2013, s. 9.
([16]) EUVL C 212 E, 5.8.2010, s. 23.
([17]) EYVL C 187, 18.7.1988, s. 236.
([18]) EYVL C 379, 7.12.1998, s. 66.
([19]) EUVL C 224, 27.6.2018, s. 68.
([20]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0054.
([21]) EUVL C 411, 27.11.2020, s. 94.
([22]) EUVL C 204, 13.6.2018, s. 179.

— ottaa huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ”Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva EU:n agenda 2020–2030”,

— ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeusviraston aihekohtaiset raportit sekä tiedotteet koronaviruspandemiasta,

— ottaa huomioon syrjimättömyyttä, yhdenvertaisuutta ja moninaisuutta käsittelevän EU:n korkean tason ryhmän yhdenvertaisuustietoja käsittelevän alaryhmän koostamat käytännöt ja ohjeet yhdenvertaisuustietojen keräämisen ja käytön parantamisesta (yhdenvertaisuustietoja koskevat ohjeet),

— ottaa huomioon Euroopan tasa-arvoinstituutin laatiman tasa-arvoindeksin,

— ottaa huomioon yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n ohjaavat periaatteet,

— ottaa huomioon vammaisia henkilöitä edustavien järjestöjen raportit ja suositukset, joita ovat esittäneet Autism Europe, Bundesarbeitsgemeinschaft Inklusionsfirmen, Euroopan sokeain unioni, Euroopan vammaisfoorumi, Euroopan itsenäisen elämän verkosto, Kuurojen Euroopan unioni, Inclusion Europe ja International Federation for Spina Bifida and Hydrocephalus ja Mental Health Europe, sekä Equinet-verkoston ja vammaisten henkilöiden oikeuksiin erikoistuneiden tutkijoiden raportit ja suositukset,

— ottaa huomioon työjärjestyksen 54 artiklan sekä valiokunta-aloitteisten mietintöjen laatimista koskevasta lupamenettelystä 12. joulukuuta 2002 tehdyn puheenjohtajakokouksen päätöksen 1 artiklan 1 kohdan e alakohdan ja liitteen 3,

— ottaa huomioon kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan, naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnan ja vetoomusvaliokunnan lausunnot,

— ottaa huomioon työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunnan mietinnön (A9-0014/2021),

A. ottaa huomioon, että vammaisilla henkilöillä ([23]) on oikeus osallistua täysimääräisesti työmarkkinoille ja yhteiskuntaan ja että heidän perusoikeuksiaan ei useinkaan kunnioiteta EU:ssa; ottaa huomioon, että he ovat valtaosin syrjäytyneitä avoimilta työmarkkinoilta ja heiltä evätään oikeus tehdä työtä yhdenvertaisesti muiden kanssa tai heillä on suuria vaikeuksia saavuttaa yhtäläinen pääsy työmarkkinoille ja tasavertaiset osallistumisedellytykset;

B. ottaa huomioon, että vammaisiin henkilöihin kohdistuu edelleen moninkertaista ja risteävää syrjintää ja epäedullista kohtelua, joka perustuu heidän vammaisuuteensa ja sukupuoleensa, rotuun, etniseen alkuperään, ikään, uskontoon tai vakaumukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen, maahanmuuttaja-asemaan tai sosioekonomiseen taustaan, koulutusaste mukaan luettuna; ottaa huomioon, että syrjintää esiintyy työsyklin eri vaiheissa rekrytoinnista alkaen, mikä voi johtaa vammaisten henkilöiden sosiaaliseen syrjäytymiseen; ottaa huomioon, että syrjintä ja monimuotoisuuden puute työpaikoilla aiheuttavat huomattavia inhimillisiä ja taloudellisia kustannuksia;

C. toteaa, että perusoikeuskirjassa kielletään kaikenlainen syrjintä, myös vammaisuuden perusteella, ja tunnustetaan vammaisen henkilön oikeudet ([24]);

D. ottaa huomioon, että EU:sta tuli vammaisyleissopimuksen osapuoli joulukuussa 2010, ja yleissopimus tuli voimaan EU:ssa tammikuussa 2011; muistuttaa, että vammaisyleissopimus sitoo EU:ta, sen toimielimiä ja jäsenvaltioita, joilla on suora velvoite panna vammaisyleissopimus täysimääräisesti täytäntöön, sen työtä ja työllistymistä koskeva 27 artikla mukaan lukien; ottaa huomioon, että vammaisyleissopimuksen hyväksymisen jälkeen sen tavoitteiden saavuttamisessa on edistytty jonkin verran, mutta ei riittävästi;

([23]) Tässä asiakirjassa sovelletaan vammaisyleissopimuksen 1 artiklassa tarkoitettua vammaisten henkilöiden käsitettä: ”Vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen fyysinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.”

([24]) Perusoikeuskirjan 21 ja 26 artikla.

Keskiviikko 10. maaliskuuta 2021

E. ottaa huomioon, että EU on näin ollen velvollinen toimimaan vammaisyleissopimuksen kanssa yhteensopivalla tavalla, ja Euroopan unionin tuomioistuimen on tulkittava EU:n lainsäädäntöä, työsyrjintädirektiivi mukaan lukien, vammaisyleissopimuksen mukaisesti;

F. toteaa, että vammaisyleissopimus torjuu vammaisuuden lääketieteellisen mallin ja tukee sen sijaan vammaisuuden ihmisoikeus- ja sosiokontekstuaalista mallia; toteaa, että vammaisyleissopimuksessa vaaditaan osallistavaa yhdenvertaisuutta vammaisille henkilöille; ottaa huomioon, että vammaisyleissopimuksessa tunnustetaan vammaisten henkilöiden oikeus työskennellä yhdenvertaisesti muiden kanssa, valita ammattinsa vapaasti, tulla hyväksytyksi ja työskennellä avoimessa, osallistavassa ja esteettömässä työympäristössä;

G. toteaa, että vammaisyleissopimuksen määritelmän ja vaatimusten mukaisesti kohtuullisessa mukauttamisessa keskitytään yksilön erityistarpeisiin, kun taas positiivista erityiskohtelua sovelletaan kokonaiseen ihmisryhmään, johon voi kohdistua syrjintää; katsoo, että molempia tarvitaan takaamaan työyhteisön monimuotoisuus ja varmistamaan, että vammaiset henkilöt voivat käyttää yhdenvertaisesti oikeuttaan työhön; ottaa huomioon, EU:lla ei ole selkeitä suuntaviivoja kohtuullisesta mukautuksesta, jota työnantajat eivät ymmärrä riittävän hyvin ja jota usein ei ole saatavilla tai se ei ole riittävää; ottaa huomioon, että vammaisten työntekijöiden tarpeiden kohtuullisella mukauttamisella on olennainen vaikutus heidän työnsä laatuun ja uranäkymiin sekä työn kestävyyteen;

H. ottaa huomioon, että yksi tärkeimmistä vammaisten henkilöiden työllistymisen osa-alueista on heidän osallistumisensa yhteisön elämään ja siirtyminen laitoshoidosta yhteisölliseen tukeen; katsoo, että laitoshoidosta luopumista koskeva prosessi jäsenvaltioissa on saatettava päätökseen, koska vammaisilla henkilöillä on oikeus elää yhteisössä ja osallistua siihen täysimääräisesti; toteaa, että laitoshoidosta luopumisessa edistytään epätasaisesti eri jäsenvaltioissa ja että laitoksissa asuu edelleen miljoona ihmistä, vaikka EU:ssa on otettu käyttöön toimintapolitiikkoja ja sitä varten on myönnetty huomattava määrä rahoitusta;

I. ottaa huomioon, että vuonna 2000 voimaan tullut työsyrjintädirektiivi (jäljempänä ”direktiivi”) on tällä hetkellä EU:n keskeinen oikeudellinen väline, jolla suojellaan vammaisia henkilöjä syrjinnältä; ottaa huomioon, että tasa-arvon ja syrjimättömyyden turvaaminen kuuluu EU:n ja sen jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan;

J. huomauttaa, että direktiivi on vain osittain YK:n vammaisyleissopimuksen mukainen, koska siinä ei hyväksytä vammaisuuden ihmisoikeusmallia eikä käsitellä oletettuun tai tulevaan vammaisuuteen perustuvaa syrjintää eikä risteävää syrjintää, sillä se ei velvoiteta jäsenvaltioita toteuttamaan positiivisia erityistoimia, se koskee vain työllisyyttä ja ammatillista koulutusta, se ei ulotu vammaisyleissopimuksen mukaisesti kaikille elämänaloille eikä koske vapaata liikkuvuutta työskentelyä varten, siinä ei edellytetä riippumattomia seurantamekanismeja, siinä ei säädetä vammaisten henkilöiden eikä heidän etujärjestöjensä järjestelmällisestä osallistumisesta seurantaprosessiin eikä siinä velvoiteta keräämään eriteltyjä tietoja;

K. toteaa, että direktiivissä ei aseteta jäsenvaltioille oikeudellista velvoitetta nimetä tasa-arvoelintä käsittelemään vammaisuuteen perustuvaa syrjintää; toteaa, että tämä on erittäin ongelmallista, koska tasa-arvoelimillä on keskeinen rooli yhdenvertaista kohtelua koskevien direktiivien täytäntöönpanossa niiden toimivaltaan kuuluvilla perusteilla, kuten sukupuolen, rodun ja etnisen alkuperän perusteella;

L. katsoo, että tasa-arvoa koskevien vertailukelpoisten tietojen kerääminen on olennaisen tärkeää näyttöön perustuvan politiikan ja päätöksenteon kannalta; ottaa huomioon, ettei ole olemassa virallisia tilastoja, jotka koskevat erityisesti laitoshoidossa eläviä vammaisia henkilöitä ja heidän rotunsa/etnisen alkuperänsä tai sukupuolisen suuntautumisensa kaltaisia ominaisuuksia, kuten yhdenvertaisuustietoja koskevissa ohjeissa todetaan; ottaa huomioon, että asetuksella (EU) 2019/1700 ([25]) korjataan merkittävästi tilannetta, joka liittyy työllisyyttä koskeviin kotitaloustutkimuksiin, vammaisuustyypeittäin eriteltyihin tietoihin ja alkuperämaatietoihin (ensimmäinen ja toinen sukupolvi), ja että siinä kaavaillaan pilottitutkimuksia laitoshoidossa olevista henkilöistä; toteaa, että puutteita esiintyy edelleen ja ne olisi korjattava;

([25]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1700, annettu 10 päivänä lokakuuta 2019, yhteisten puitteiden vahvistamisesta otannalla kerättyihin yksilötason tietoihin perustuville henkilöitä ja kotitalouksia koskeville Euroopan tilastoille, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 808/2004, (EY) N:o 452/2008 ja (EY) N:o 1338/2008 muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1177/2003 sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 577/98 kumoamisesta (EUVL L 261 I, 14.10.2019, s. 1).

M. toteaa, että vammaisista henkilöistä on työelämässä vain 50,6 prosenttia (48,3 prosenttia naisista ja 53,3 prosenttia miehistä) mutta muusta väestöstä 74,8 prosenttia ([26]); toteaa, että näihin tilastoihin ei ole sisällytetty vammaisia henkilöitä, jotka asuvat laitoksissa tai joita pidetään työhön kykenemättöminä ([27]); ottaa huomioon, että näistä luvuista eivät käy ilmi työsuhteen tyyppi, laatu ja ehdot, esimerkiksi se, tarjotaanko työtä avoimilla työmarkkinoilla ja taataanko työntekijän asema, johon liittyy työntekijöiden oikeudet ja vähimmäispalkka; toteaa, että vammaiset henkilöt ovat monimuotoinen ryhmä ja että heihin kohdistuu usein risteävää syrjintää, jonka kumulatiiviset vaikutukset heijastuvat konkreettisesti työllisyyteen;

N. panee merkille, että useissa jäsenvaltioissa vammaiset henkilöt työskentelevät pääasiassa suojatyökeskuksissa; katsoo, että tällaisten suojatyökeskusten olisi pyrittävä edistämään osallisuutta, kuntoutusta ja siirtymistä avoimille työmarkkinoille mahdollisimman pian; ottaa huomioon, että suojatyöpaikka on usein eriytynyt ympäristö, jossa vammaisilla työntekijöillä ei ole työntekijän asemaa, työntekijöiden oikeuksia tai taattua vähimmäispalkkaa; toteaa, että tämä rikkoo selvästi vammaisyleissopimusta; panee merkille, että nykyään joissakin jäsenvaltioissa avoimille työmarkkinoille siirtyminen tapahtuu suojatyökeskusten kautta; katsoo, että EU:n tason tutkimus suojatyökeskusten (joita kutsutaan joskus myös suojatyöpaikoiksi) ominaispiirteistä ja moninaisuudesta voisi auttaa tunnistamaan parhaita käytäntöjä, parantamaan keskustelua ja varmistamaan EU:n lainsäädännön ja vammaisyleissopimuksen noudattamisen; katsoo, että tuetun työllistymisen osallistavilla malleilla voidaan kunnioittaa työntekijöiden oikeuksia ja edistää osallisuutta ja siirtymistä avoimille työmarkkinoille, jos tuettu työllistyminen perustuu oikeuksiin ja tunnustetaan työksi;

O. ottaa huomioon, että vammaisten henkilöiden työttömyysaste (17,1 prosenttia) on lähes kaksinkertainen koko väestöön verrattuna (10,2 prosenttia) ([28]) ja että vammaisten henkilöiden työttömyys kestää koulutustaustasta riippumatta muita pidempään;

P. ottaa huomioon, että vammaisten nuorten (16–24-vuotiaiden) työttömyysaste on korkein ja että heistä työttömiä on 24,9 prosenttia, kun koko väestön työttömyysaste on 16,6 prosenttia; toteaa, että tämä liittyy erottamattomasti koulutusmahdollisuuksiin;

Q. toteaa, että EU:ssa naisista 16 prosenttia on vammaisia ja 60 prosenttia vammaisväestöstä on naisia ja että he kohtaavat edelleen moninkertaista ja risteävää syrjintää kaikilla elämänaloilla; ottaa huomioon, että työvoiman ulkopuolella olevien vammaisten naisten osuus on yli kaksi kolmasosaa suurempi kuin työikäisten (16–64-vuotiaiden) naisten vastaava määrä; toteaa, että vammaisista naisista vain 20,7 prosenttia on kokoaikatyössä mutta vammaisista miehistä 28,6 prosenttia;

R. toteaa, että naiset kantavat enimmäkseen vastuun kodinhoidosta ja että vammaisten henkilöiden omaishoitajista valtaosa on naisia; toteaa, että vammaisista lapsistaan huolehtivat yksinhuoltajaäidit ovat suuressa köyhyys- ja syrjäytymisvaarassa; ottaa huomioon, että ikään perustuva syrjintä sekä mahdolliset stereotypiat ja esteet vaikuttavat kaikkiin ikäryhmiin; ottaa huomioon, että ikääntyneet vammaiset naiset hoitavat usein yksin vammaisia perheenjäseniä; toteaa, että tällä on suora vaikutus kyseisten naisten alttiuteen köyhyydelle ja sosiaaliselle syrjäytymiselle sekä heidän työnsaantiinsa ja ammatilliseen kehitykseensä ja että se voi vaikuttaa kielteisesti heidän työehtoihinsa;

S. ottaa huomioon, että Euroopassa on yli 30 miljoonaa sokeaa tai heikkonäköistä henkilöä; toteaa, että heidän keskimääräinen työttömyysasteensa on 75 prosenttia – naisten tapauksessa vieläkin korkeampi – joten heidän osanaan on sosiaalinen syrjäytyminen ja köyhyys ([29]); ottaa huomioon, että EU:ssa on noin miljoona kuuroa viittomakielen käyttäjää ja 51 miljoonaa huonokuuloista ihmistä, joista monet ovat myös viittomakielen käyttäjiä ja joiden työttömyydestä ei ole riittävästi tietoa eikä tutkimuksia; ottaa huomioon, että EU:ssa on noin seitsemän miljoonaa

([26]) EU:n tulo- ja elinolotilastot (EU-SILC) 2017.
([27]) Katso edellinen alaviite.
([28]) EU-SILC 2017.
([29]) ONCE ja Euroopan sokeain unioni, Report on the situation of blind and partially sighted persons regarding employment in Europe after 10 years of the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities: Challenges and Opportunities, lokakuu 2019.

kehitysvammaista henkilöä, joiden työllisyysaste on huomattavasti keskiarvon alapuolella ([30]); toteaa, että arvioiden mukaan eri puolilla Eurooppaa vain noin kymmenen prosenttia autismin kirjoon kuuluvista henkilöistä on työelämässä, pääasiassa osa-aikaisissa ja matalapalkkaisissa töissä, matalan vaatimustason tehtävissä tai suojatyössä ([31]):

T. panee merkille, että EU:ssa vammaisista naisista 29,5 prosenttia ja miehistä 27,5 prosenttia on köyhyys- ja syrjäytymisvaarassa, kun vastaava osuus koko väestöstä on 22,4 prosenttia; panee merkille, että vammaiset henkilöt kärsivät muita todennäköisemmin työssäkäyvien köyhyydestä (11 prosenttia vs. 9,1 prosenttia), mikä johtuu vammasta aiheutuvista lisäkustannuksista, jotka liittyvät muun muassa terveydenhuoltoon, logistiseen tukeen ja avustajapalveluihin, sekä siitä, että he menettävät työkyvyttömyysetuutensa mennessään töihin, että he ansaitsevat vähemmän kuin kollegansa vastaavassa tehtävässä ja että heillä on heikommat mahdollisuudet saada ylennys ([32]); toteaa, että köyhyysriski on suurempi niillä, joiden vammat ovat vakavampia;

U. ottaa huomioon, että suhteettoman suuri määrä vammaisia on asunnottomia ja että vammaiset henkilöt ovat suuremmassa vaarassa joutua asunnottomaksi. ottaa huomioon, että asunnottomat voivat saada elinoloihinsa liittyvien riskien vuoksi vamman, kuten amputoidut raajat;

V. toteaa, että risteävän syrjinnän kumulatiivisten vaikutusten vuoksi vammaiset romanit kohtaavat oletettavasti enemmän esteitä, enemmän työttömyyttä ja vakavampaa köyhyyttä ja heillä on huonommat mahdollisuudet saada koulutusta ja palveluja kuin ikätovereillaan, jotka eivät ole vammaisia ([33]);

W. ottaa huomioon, että vammaiset hlbti-henkilöt kohtaavat lisäesteitä työelämässä, sillä 16 prosenttia ilmoitti, että he eivät ole saaneet identiteettinsä vuoksi työtä tai ylennyksiä, kun vastaava osuus hlbti-henkilökunnasta on yleensä 10 prosenttia; toteaa, että joka neljäs vammainen hlbti-henkilö on joutunut loukkaavan kielenkäytön, kiusaamisen ja hyväksikäytön kohteeksi ja että hänen seksuaalinen suuntautumisensa on paljastettu ilman hänen suostumustaan ([34]);

X. panee merkille, että vammaisten henkilöiden keskuudessa toteutettu tuore EU:n laajuinen tutkimus osoittaa, että 96 prosenttia heistä pitää avoimille työmarkkinoille pääsyä riittämättömänä tai katsoo, että tilannetta on parannettava, kun vain kymmenen prosenttia heistä katsoo, että nykylainsäädäntö suojelee vammaisia henkilöitä riittävän hyvin syrjinnältä avoimilla työmarkkinoilla, ja 18 prosenttia heistä ei tiennyt maassaan olevan lainsäädäntöä, joka suojaisi heitä syrjinnältä ([35]);

Y. katsoo, että nämä tiedot osoittavat, että EU:n vammaisstrategiassa 2010–2020 ei korostettu riittävästi vammaisten henkilöiden työllistämistä ja heidän kohtaamaansa risteävää syrjintää;

Z. ottaa huomioon, että työpaikkakiusaaminen, mukaan lukien seksuaalinen häirintä ja siitä ilmoittamisesta johtuvat kostotoimet, estää erityisesti vammaisten naisten työnsaantia ja työllistymistä, työpaikan säilyttämistä ja yhtäläisiä urapolkuja;

AA. katsoo, että vammaisten henkilöiden epäsuotuisa asema, syrjäytyminen ja syrjintä työmarkkinoilla eivät ole erillinen haaste vaan ne liittyvät toisiinsa ja siihen, että varhaislapsuudessakaan koulutus ei ollut osallistavaa, elinikäiseen oppimiseen, ammatillinen koulutus mukaan luettuna, asumisen ja terveyden alalla esiintyviin esteisiin, eriytymiseen ja syrjintään sekä siihen, että liikenne ja muut palvelut ja tuotteet eivät ole käytettävissä esteettömästi; katsoo, että tilanteen korjaamiseksi tarvitaan näin ollen monitahoista lähestymistapaa ja kattavia toimenpiteitä;

AB. pitää ratkaisevan tärkeinä toimenpiteitä, joilla edistetään henkistä hyvinvointia ja ehkäistään mielenterveysongelmia ja psykososiaalisia toimintakyvyn rajoitteita työpaikalla;

AC. ottaa huomioon, että työpaikkojen, liikenne- ja tukipalvelujen, erityisesti henkilökohtaisen avun, ja koko yhteiskunnan esteettömyys on olennaisen tärkeää, jotta vammaiset henkilöt voivat tosiasiallisesti käyttää oikeuttaan itsenäiseen elämään ja työhön; katsoo, että jäsenvaltioiden olisi myös tuettava esteettömän rakennetun ympäristön luomista;

([30]) Inclusion Europe.
([31]) Autism Europe, "Autism and Work – Together we can", 2014.
([32]) Equality and Human Rights Commission, research report 107 – Pay Gaps Research, "The Disability Pay Gap", elokuu 2017.
([33]) European Centre for Minority Issues, study #8, "Not Even in the Margins: Where are Roma with Disabilities?", helmikuu 2016.
([34]) Stonewall, "LGBT in Britain – Work Report", 2018.
([35]) Kyselyn toteutti Euroopan itsenäisen elämän verkosto (ENIL).

toteaa, että kun tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annettu direktiivi (EU) 2019/882 on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, se parantaa merkittävästi esteetöntä yhteiskuntaa ja että sen saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä on sen vuoksi seurattava oikea-aikaisesti ja tiiviisti;

AD. ottaa huomioon, että etuuksien poistaminen heti, kun vammainen henkilö aloittaa palkkatyön, on suuren riskin ja korkean stressitason politiikkaa, suuri este työhön pääsylle ja sosiaalisesti epäoikeudenmukaista, koska siinä ei oteta huomioon vammaisen henkilön korkeampia elinkustannuksia;

AE. katsoo, että jäsenmaiden soveltamat vammaisuuden erilaiset määritelmät, erilaiset vammaisuuden arvioinnit ja erilaiset ja usein epäselvät luokitusmenetelmät sekä vammaisaseman vastavuoroisen tunnustamisen puute estävät vammaisten henkilöiden vapaan liikkuvuuden EU:ssa;

AF. pitää valistustoimia keskeisen tärkeinä, jotta työnantajat ja työntekijät voivat toimia ja reagoida asianmukaisesti ja tuntea syrjimättömyyttä koskevat velvollisuutensa ja oikeutensa;

AG. ottaa huomioon, että uusilla teknologioilla, erityisesti tekoälyjärjestelmillä, on potentiaalia kehittää tehokkaita, helposti saavutettavia ja syrjimättömiä työhönottoprosesseja, mutta ei-osallistava tekninen kehitys voisi myös tuoda mukanaan uusia esteitä ja syrjinnän muotoja; ottaa huomioon, että vammaisyleissopimuksen 9 artiklassa edellytetään tietojen saavutettavuutta ja yhdenvertaista viestintäteknologian ja -järjestelmien saatavuutta;

1. kehottaa EU:n toimielimiä ja jäsenvaltioita vahvistamaan, että ne ovat sitoutuneita toteuttamaan vammaisten henkilöiden osallistavan yhdenvertaisuuden ja panemaan täysimääräisesti täytäntöön vammaisyleissopimuksen, sen työtä ja työllisyyttä koskeva 27 artikla mukaan lukien; kehottaa niitä siksi tehostamaan toimiaan ja pyrkimään luomaan osallistavat, saavutettavat ja syrjimättömät työmarkkinat, joilla on kokonaisvaltainen elämänkaariajatteluun perustuva toimintapoliittinen lähestymistapa vammaisia henkilöitä ja kaikkia varten EU:n perussopimusten ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa vahvistettujen oikeuksien sekä YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelmassa ja kestävän kehityksen tavoitteissa vahvistettujen kansainvälisten arvojen mukaisesti; kehottaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita ratifioimaan vammaisyleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan;

2. katsoo, että direktiiviä yhdenvertaisesta kohtelusta työssä on tarkistettava mahdollisimman pian, jotta se voidaan täysin yhdenmukaistaa vammaisyleissopimuksen määräysten kanssa ja panna täytäntöön osallistava prosessi, jolla pyritään varmistamaan vammaisia henkilöitä edustavien järjestöjen suora ja täysimääräinen osallistuminen;

Osallisuutta edistävä ja esteetön työpaikka

3. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita hyväksymään kaikkia palvelevaa suunnittelua koskevat normit ja ohjeet ympäristöjen, ohjelmien, palvelujen ja tuotteiden sekä työpaikkojen ja niiden laitteiden ja tilojen esteettömyydestä ja saatavuudesta, jotta niitä voisivat käyttää kaikki;

4. kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan vammaisille henkilöille kohtuulliset mukautukset työpaikalla ilman, että siitä aiheutuu kustannuksia työntekijöille; kehottaa komissiota laatimaan selkeät kohtuullista mukauttamista koskevat EU:n suuntaviivat, joissa esitetään yksityiskohtaisesti erityisjärjestelyjen käytännön toteuttaminen yksilön tarpeiden mukaisesti, jotta direktiivin 5 artikla voidaan saattaa tehokkaasti osaksi kansallista lainsäädäntöä; kehottaa komissiota käynnistämään rikkomusmenettelyjä ja kannustamaan jäsenvaltioita varmistamaan, että käytössä on seuraamusjärjestelmä, jos kohtuullista mukauttamista ei toteuteta, sillä siinä on kyse eräänlaisesta syrjinnästä; katsoo, että parlamentti voisi pyytää komissiota käynnistämään tällaiset rikkomusmenettelyt; kehottaa jäsenvaltioita laatimaan tuki- ja ohjeaineistoa ja tarjoamaan soveltuvaa koulutusta saavutettavassa muodossa työnantajille, vastuutahoille, työntekijöille ja vammaisille henkilöille, jotta voidaan kehittää kohtuullisten mukautusten käytännön toteutukseen tarvittavaa tietoa, taitoa ja tietoisuutta ja siten hälventää myyttejä sen kohtuuttomista kustannuksista;

5. pitää erittäin valitettavana, että neuvoston direktiivin 2000/78/EY täytäntöönpano on ollut epäyhtenäistä ja puutteellista joissakin jäsenvaltioissa ja että niissä ei kyetä tehokkaasti ja yhdenmukaisesti valvomaan EU:n lainsäädännön noudattamista ja määräämään seuraamuksia sen jatkuvasta rikkomisesta;

6. toteaa, että kaikkien oikeus yhdenvertaisuuteen lain edessä ja oikeus suojeluun syrjintää vastaan ovat yleismaailmallisia oikeuksia, jotka on tunnustettu ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa, kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevassa Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksessa, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevissa yleissopimuksissa sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevassa eurooppalaisessa sopimuksessa, jotka kaikki jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet; muistuttaa, että Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimuksessa nro 111 kielletään työhön ja ammattiin liittyvä syrjintä;

7. kehottaa jäsenvaltioita soveltamaan työyhteisöjen monimuotoisuutta koskevia pakollisia kiintiöitä tai pohtimaan niiden käyttöönottoa osallistavan työpaikan edistämiseksi sekä määräämään tehokkaita ja oikeasuhteisia seuraamuksia noudattamatta jättämisestä; ehdottaa, että sakot olisi investoitava uudelleen osallistamiseen; korostaa, että tällaisten toimenpiteiden on oltava oikeasuhteisia ja niissä on otettava huomioon pienet organisaatiot; kehottaa jäsenvaltioita tukemaan julkisia ja yksityisiä yrityksiä, kun ne panevat täytäntöön vuotuisia monimuotoisuussuunnitelmia, joihin sisältyy mitattavissa olevia tavoitteita ja määräaikaisarviointeja, ja tukemaan työnantajia vammaisten henkilöiden palvelukseenotossa esimerkiksi laatimalla vapaaehtoisuuteen perustuvan vammaisten hakijoiden luettelon tai keskitetyn hakupisteen, jonka kautta voidaan palkata vammaisia työnhakijoita; kehottaa jäsenvaltioita tukemaan kiintiöiden käyttöönottoa antamalla työnantajille koulutusta sovellettavien sääntöjen sisällöstä ja soveltamisalasta; kehottaa jäsenvaltioita antamaan julkisten työvoimapalvelujen tehtäväksi laatia vapaaehtoinen luettelo vammaisista työnhakijoista, jotta työnantajat voivat täyttää monimuotoisuuskiintiöitä koskevan vaatimuksen;

8. kehottaa EU:n toimielimiä näyttämään esimerkkiä asettamalla monimuotoisuuskiintiöitä ja erityisen vammaisten henkilöiden palvelukseenottoa koskevan monimuotoisuuskiintiön, laatimalla sisäiset ohjeet kohtuullisesta mukauttamisesta, varmistamalla oikeudenmukaisuuden ja esteettömyyden palvelukseenotossa ja työpaikoilla sekä palkkaamalla kaikenlaisia vammaisia henkilöitä kaiken tasoisiin tehtäviin sekä hakemalla aktiivisesti työpaikkoihin vammaisia henkilöitä; kehottaa jäsenvaltioita tekemään saman julkishallinnossaan;

9. kehottaa jäsenvaltioita ottamaan käyttöön kestävää osallistavaa työllisyyspolitiikkaa, kuten mukautettuja työhönottomenettelyjä, työn räätälöintiä, räätälöityä, joustavaa ja tuettua työllisyyttä, työn jakamista, yksilöllistä työnvälitystä ja tukea sekä osallistavia yrityksiä, ja ottamaan huomioon eri lailla vammaisten henkilöiden erityispiirteet ja helpottamaan siten heidän pääsyään työmarkkinoille; pyytää jäsenvaltioita

— tarjoamaan verokannustimia ja muita taloudellisia tukitoimenpiteitä yrityksille, myös pk-yrityksille, jotka palkkaavat vammaisia henkilöitä tai tarjoavat heille ammatillista koulutusta ja oppisopimuskoulutusta;

— tukemaan osallistavia yrityksiä, jotka tarjoavat vammaisille henkilöille työpaikkoja avoimilla työmarkkinoilla julkisten hankintamenettelyjen kautta;

— edistämään räätälöityjä työvoiman välitysmalleja;

— edistämään vammaisten henkilöiden työllistämiseen liittyvää yritysten yhteiskuntavastuuta ja tukemaan yhteisötalouden organisaatioita, jotka investoivat tuottonsa sosiaalisiin tavoitteisiin;

— sekä tiedottamaan työnantajille näistä toimintalinjoista ja kannustimista;

kehottaa jäsenvaltioita tukemaan yrityksiä, jotka puuttuvat moninaisiin epäkohtiin kohdennetuilla positiivisilla erityistoimilla; kehottaa jäsenvaltioita vaihtamaan parhaita käytäntöjä, jotta voidaan määrittää ja soveltaa erilaisia kohdennettuja toimenpiteitä, joilla tuetaan vammaisten henkilöiden yhtäläisiä työllistymismahdollisuuksia;

10. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita ottamaan kiireellisesti käyttöön toimenpiteitä, joilla arvioidaan työelämän keskeisiä tulevia suuntauksia vammaisuuden näkökulmasta ja vammaisten henkilöiden aktiivisella myötävaikutuksella, jotta voidaan määrittää ja käynnistää erityisiä toimia, joilla työmarkkinoista tehdään osallistavampia ottaen huomioon vammaisten moninaisuuden; korostaa tässä yhteydessä sellaisten osallistavien ja saavutettavien aloitteiden merkitystä, joilla on asianmukainen rahoitus, jotka kohdistetaan elinikäiseen oppimiseen sekä ammatilliseen koulutukseen ja vammaisten henkilöiden taitojen kehittämiseen varhaisesta iästä alkaen ja joissa keskitytään erityisesti digitaalisiin ja vihreisiin taitoihin nykyisten ja tulevien työmarkkinoiden nopeasti muuttuvien realiteettien ja vaatimusten mukaisesti; painottaa lisäksi, että vammaisille henkilöille on tärkeää tarjota asianmukaista tukea heidän koko elämänsä ajan ja hyödyntää paremmin innovatiivisia teknologioita tasapuolisten toimintaedellytysten luomiseksi ja koulutuksen ja työllisyyden esteiden poistamiseksi sekä auttaa vammaisia henkilöitä saamaan käyttöönsä digitaalisia välineitä ja ohjelmistoja, jotka ovat välttämättömiä heidän itsenäisen elämänsä kannalta;

11. kehottaa jäsenvaltioita lisäämään julkisten työvoimapalvelujen valmiuksia luoda osallistavien yritysten verkosto, palkata kaikilla tasoilla työhönvalmentajien kaltaisia työllisyysalan avustajia, jotka arvioivat vammaisen henkilön yksilölliset tarpeet, tarjoavat koulutusta ja tukevat töitä hakevia vammaisia henkilöitä, sekä työnvälitysavustajia, jotka auttavat vammaisia henkilöitä tekemään työtä avoimilla työmarkkinoilla;

12. pyytää, että jäsenvaltiot edistävät ihmisoikeuksiin perustuvia lähestymistapoja koulutuksessa osallistavien ja syrjimättömien koulutusjärjestelmien luomiseksi sekä tukevat kaikkia palvelevaa suunnittelua, kohtuullista mukautusta ja työpaikan monimuotoisuutta koskevan koulutuksen kehittämistä ja tarjoamista yliopisto-opiskelijoille asianomaisissa tiedekunnissa vammaisten henkilöiden myötävaikutuksella ja helpottavat työhön valmentajien, työnvälitysavustajien, vammaisuus- ja monimuotoisuusneuvojien koulutusta, jossa painotetaan eri vammojen erityispiirteitä;

13. kehottaa jäsenvaltioita arvioimaan jatkuvasti vammaisten henkilöiden edustajien kanssa suojatyökeskusten ominaisuuksia ja monimuotoisuutta ja sitä, kehittävätkö ne tehokkaasti vammaisten henkilöiden taitoja, jotta nämä voivat työllistyä avoimilla työmarkkinoilla, ja varmistamaan, että heitä suojellaan sosiaaliturvaa, työoloja, vähimmäispalkkaa ja syrjimättömyyttä koskevilla säädöksillä, sekä luopumaan vähitellen säännöksistä, jotka rikkovat vammaisyleissopimusta ja erityisesti sen 27 artiklaa; kehottaa komissiota valvomaan tätä prosessia; palauttaa mieliin, että suojatyöpaikkoja olisi pidettävä vain yhtenä tilapäisenä vaihtoehtona vammaisille henkilöille heidän työuransa aikana; kehottaa siksi jäsenvaltioita kehittämään ja edistämään osallistavia työllisyysmalleja avoimilla työmarkkinoilla ja suojatyökeskusten ulkopuolella siten, että vammaisyleissopimusta noudatetaan kaikilta osin; vaatii lisäksi, että vammaisille työntekijöille olisi taattava suojatyökeskuksissa vähintään samat oikeudet ja sama asema kuin avoimilla työmarkkinoilla työskenteleville; kehottaa tässä yhteydessä jäsenvaltioita nopeuttamaan laitoshoidosta luopumista, tarjoamaan tehokkaita, alueellisia ja hajautettuja hoitojärjestelmiä, mukaan lukien sosiaalisen aktivoinnin palvelut, kaikilla yhteiskunnan tasoilla ja varmistamaan vammaisten henkilöiden sujuvamman osallistumisen avoimille työmarkkinoille ja koko yhteiskuntaan;

14. pitää valitettavana, että uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä voi haitata Euroopan unionista tehdyn sopimuksen tavoitteiden saavuttamista;

15. suhtautuu myönteisesti Esteetön kaupunki -palkinnon kaltaisiin komission aloitteisiin ja kannattaa kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason aloitteita;

16. pitää valitettavana, että moninkertaisten oikeudellisten, institutionaalisten, kommunikointiin liittyvien ja sosiaalisten esteiden vuoksi ihmisten, joilla on älyllinen kehitysvamma tai psykososiaalisen toimintakyvyn rajoitteita, on vaikeaa käyttää oikeuksiaan, mikä estää heitä äänestämästä, asettumasta ehdolle julkiseen tehtävään, vaikuttamasta yhteisiin asioihin kansalaisena tai yksinkertaisesti tekemästä omaa elämäänsä koskevia päätöksiä; kannustaa jäsenvaltioita ryhtymään välittömiin toimiin uudistaakseen oikeudellisia kehyksiään sen varmistamiseksi, että vammaiset henkilöt ovat oikeustoimikelpoisia kaikilla elämänaloilla yhdenvertaisesti muiden kanssa vammaisyleissopimuksen 12 artiklan mukaisesti, ja muistuttaa, että vammaisyleissopimuksen 29 artiklan nojalla vammaisille henkilöille on taattava poliittiset oikeudet ja mahdollisuus nauttia niistä yhdenvertaisesti muiden kanssa;

17. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita varmistamaan, että EU:n varoja ei käytetä vammaisten henkilöiden eriytettyihin työllistämisohjelmiin, joiden kautta ei voi saada muuta kuin suojatyötä;

Syrjimätön työpaikka

18. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita tehostamaan työtään vammaisten henkilöiden, heitä edustavien järjestöjen ja tasa-arvoelinten kanssa, jotta voidaan valmistella ja käynnistää työnantajille, kaikkien alojen vastuutahoille ja yhteiskunnalle laajemmin tarkoitettuja kattavia tiedotuskampanjoita ja kohdennettua koulutusta saavutettavissa muodoissa ja viittomakielillä vammaisten henkilöiden valmiuksista ja panoksesta sekä monimuotoisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden hyödyistä, jotta voidaan poistaa vammaisten henkilöiden leimautuminen ja heihin kohdistuvat ennakkoluulot sekä torjua kiusaamista, häirintää ja hyväksikäyttöä ja saavuttaa osallistava yhdenvertaisuus kaikille;

19. painottaa, että syrjinnän uhrien on tärkeää saada tietoa; pitää välttämättömänä, että jäsenvaltiot toteuttavat tarvittavat toimet sen varmistamiseksi, että uhreilla on oikeusprosessin kaikissa vaiheissa mahdollisuus saada kohtuullista ja helposti saavutettavaa oikeudellista neuvontaa ja oikeusapua, mukaan lukien esimerkiksi tasa-arvoelimen tai asianmukaisen edustajan tarjoama luottamuksellinen henkilökohtainen neuvonta sekä psyykkinen, henkilökohtainen ja moraalinen tuki; kehottaa lisäksi jäsenvaltioita torjumaan työpaikoilla tapahtuvaa häirintää ja väkivaltaa, joka loukkaa ihmisarvoa ja/tai saa aikaan vihamielisen ilmapiirin työpaikalla;

20. kehottaa jäsenvaltioita toteuttamaan aktiivisia toimenpiteitä kaikkien, myös vammaisten henkilöiden, syrjimättömyyden turvaamiseksi, jotta varmistetaan vammaisyleissopimuksen mukaisesti työpaikkojen, liikenteen ja rakennetun ympäristön esteettömyys ja tarjotaan vammaisille henkilöille kohtuullisia mukautuksia työn kaikissa vaiheissa rekrytoinnista urakehitykseen sekä turvalliset ja terveelliset työolot ja ammatillista kuntoutusta; kehottaa EU:n toimielimiä ryhtymään samoihin toimiin; kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että vammaiset henkilöt voivat käyttää työelämään ja ammattiyhdistystoimintaan liittyviä oikeuksiaan yhdenvertaisesti ja että heitä suojellaan väkivallalta, kiusaamiselta, nettikiusaamiselta ja häirinnältä, mukaan luettuna seksuaalinen häirintä, joka kohdistuu erityisesti vammaisiin naisiin; kehottaa näin ollen painokkaasti jäsenvaltioita ratifioimaan Istanbulin yleissopimuksen, jonka otaksutaan vaikuttavan kaikkeen EU:n lainsäädäntöön, jossa kiinnitetään erityistä huomiota vammaisiin naisiin, joihin kohdistuu moninkertaista syrjintää ja jotka ovat muita alttiimpia häirinnälle työpaikalla; kehottaa EU:n toimielimiä ryhtymään samoihin toimiin;

21. korostaa myös, että tarvitaan vammaisten oikeuksien takuu, johon sisältyy erityistoimenpiteitä vammaisten naisten tarpeiden huomioon ottamiseksi;

22. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita varmistamaan, että alakohtaisella ja yritystasolla toteutettavat osallistamispolitiikat laaditaan yhteistyössä työntekijöiden edustajien kanssa;

23. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita myöntämään tukea tapaturmaisesti vammautuneille työntekijöille, jotta he voisivat jatkaa työssään, tai tarjoamaan heille uusia taitoja vastaavaa työtä ilman, että he menettävät oikeudet ja työolot, jotka heillä oli ennen vammaa;

24. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita omaksumaan ennaltaehkäisevän ja osallistavan lähestymistavan työturvallisuuteen ja -terveyteen tuettaessa vammaisten henkilöiden palvelukseenottoa ja työhön paluuta; toteaa, että tämä voitaisiin saavuttaa yhdennetyillä väylillä, joissa yhdistyvät työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvä ennaltaehkäisy ja erilaiset työllistämistoimet, kuten yksilöllinen tuki, neuvonta, ohjaus ja pääsy yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen;

25. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita puuttumaan olemassa oleviin sukupuolesta, vammaisuudesta ja etnisestä alkuperästä johtuviin palkkaeroihin sekä torjumaan suoraa ja epäsuoraa palkkasyrjintää ja työssäkäyvien köyhyysriskiä niiden työntekijöiden ja erityisesti hlbti-henkilöiden, naisten, romanien ja pakolaisten keskuudessa, jotka kohtaavat risteävää syrjintää; odottaa, että komissio esittelee vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä aiemmin ilmoittamansa lainsäädännön palkkauksen avoimuudesta työpaikalla, jotta voidaan kaventaa muita heikommassa asemassa olevien sosiaaliryhmien, erityisesti vammaisten henkilöiden, palkkakuilua;

26. painottaa, että transihmisiä on suojattava tehokkaasti työpaikkasyrjinnältä, ja kehottaa jäsenvaltioita torjumaan tätä syrjinnän lajia erityisesti työllisyyden alalla;

27. pyytää, että jäsenvaltiot eivät vie vammaisilta henkilöiltä heidän vammaisetuisuuksiaan, jotka kattavat vammaisuuden heille aiheuttavat ylimääräiset kustannukset, kun he tulevat työmarkkinoille tai ylittävät tietyn tulorajan, sillä tämä käytäntö lisää työssäkäyvien ja vanhusten köyhyyttä, koska näillä oikeuksilla autetaan vammaista voittamaan esteet ja niillä voidaan taata heidän ihmisarvonsa ja yhtäläiset mahdollisuutensa;

28. kehottaa jäsenvaltioita sallimaan riittävän joustavuuden sosiaalituen ja -etuuksien tarjoamisessa, jotta varmistetaan, että niitä voidaan mukauttaa vammaisten henkilöiden yksilöllisiin tarpeisiin ja urapolkuihin;

29. kehottaa komissiota selvittämään, ovatko jäsenvaltiot antaneet yksityiskohtaisia säännöksiä varmistaakseen äitiys-, isyys-, vanhempain- ja omaishoitovapaan käyttömahdollisuuden sekä säätäneet joustavista työjärjestelyistä, ja arvioimaan, onko nämä sovitettu vammaisten äitien, vammaisten tai pitkäaikaissairaiden lasten äitien tai esimerkiksi ennenaikaisen synnytyksen aiheuttamassa erityistilanteissa olevien äitien erilaisiin tarpeisiin; kehottaa hyväksymään kunnianhimoisempia toimenpiteitä, jotta miehet kantaisivat yhtäläisen vastuun hoivatyöstä; kehottaa jäsenvaltioita esittämään kansallisia strategioita omaishoitajien tukemiseksi; korostaa, että tarvitaan laadukkaita ja helposti saatavilla olevia lastenhoitopalveluja, jotta varmistetaan naisten yhdenvertainen osallistuminen työelämään;

30. kehottaa komissiota ehdottamaan sitovaa lainsäädäntöä tasa-arvoelimiä koskevista normeista vammaisia henkilöitä edustavien järjestöjen kuulemisen jälkeen, jotta niille voidaan antaa suuremmat valtuudet ja tarpeeksi resursseja turvata vammaisten henkilöiden yhdenvertainen kohtelu ja varmistaa saavutettavien tietojen jakaminen kaikille;

31. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita tarjoamaan kestävää rahoitusta vammaisia henkilöitä edustavien järjestöjen valmiuksien kehittämiseen ja tunnustamaan niiden tärkeän roolin vammaisiin henkilöihin kohdistuvaan syrjintään puuttumisessa;

32. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita yhdenmukaistamaan vammaisuuden määritelmän ja varmistamaan vammaisaseman vastavuoroisen tunnustamisen kaikissa jäsenvaltioissa, jotta taataan vammaisten henkilöiden vapaa liikkuvuus ja se, että he voivat nauttia EU:n kansalaisuuteen liittyvistä oikeuksista; kehottaa siksi komissiota ja jäsenvaltioita tekemään tutkimuksen voimassa olevasta lainsäädännöstä ja keräämään jäsenvaltioilta parhaita käytäntöjä; toteaa, että vapaa liikkuvuus on perusoikeus EU:ssa; kehottaa siksi komissiota ja jäsenvaltioita ulottamaan EU:n vammaiskortin käytön kaikkiin jäsenvaltioihin ja laajentamaan sen soveltamisalaa niin, että sen avulla voi saada vammaisuuden tunnustettua ja päästä osalliseksi palveluista kaikkialla EU:ssa, jotta vammaisten henkilöiden on helpompi asua ja työskennellä ulkomailla; kehottaa komissiota perustamaan keskitetyn tiedotuspisteen, joka antaa tietoja kansallisilla viittomakielillä ja vammaisille henkilöille saavutettavassa muodossa vammaisten henkilöiden käytettävissä olevista palveluista eri jäsenvaltioissa;

33. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita tunnustamaan käyttäjälähtöisen henkilökohtaisen avun ja edistämään sitä vammaisyleissopimuksen komitean yleiskommentin nro 5 mukaisesti, jotta voidaan edistää itsenäistä elämää ja työmarkkinoille integroitumista; palauttaa mieliin, että henkilökohtaisen avun erityisluonteen vuoksi vapaata liikkuvuutta koskevat määräykset on mukautettava vammaisten henkilöiden tarpeisiin; kehottaa EU:ta toteuttamaan henkilökohtaista apua koskevia toimia, erityisesti kun on kyse vammaisten henkilöiden ja heidän henkilökohtaisten avustajiensa vapaasta liikkuvuudesta;

34. palauttaa mieliin, että uudet teknologiat tarjoavat sekä mahdollisuuksia että haasteita kaikille työntekijöille, erityisesti vammaisille henkilöille; korostaa tässä yhteydessä, että uudet teknologiat voisivat aiheuttaa merkittäviä saavutettavuushaasteita vammaisille henkilöille; korostaa siksi, että saavutettavuus on sisällytettävä ennakkoedellytyksenä kaikkiin EU:n aloitteisiin ja että EU:n olisi ryhdyttävä toimiin, joilla tuetaan kaikkia palvelevan suunnittelun soveltamista ja varmistetaan avustavien teknologioiden saatavuus ja kohtuuhintaisuus; kehottaa komissiota varmistamaan vammaisyleissopimuksen mukaisesti tieto- ja viestintäteknologioiden ja -järjestelmien täyden, tehokkaan ja yhtäläisen saatavuuden ja soveltamaan tässä yhteydessä suuntaviivoja, joilla tuetaan tekoälyn kehittäjiä ottamaan huomioon vammaisten henkilöiden tarpeet kehitysprosesseissa ja välttämään uusien syrjivien ennakkoluulojen syntymistä; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita tukemaan tutkimusohjelmia, joissa keskitytään avustavien teknologioiden, kuten robotiikan, digitaaliteknologian ja tekoälyn, kehittämiseen, jotta vammaiset henkilöt voidaan ottaa täysimääräisesti mukaan kaikilla elämän osa-alueilla; kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että vammaisilla henkilöillä on käytettävissään kohtuuhintaisia digitaalisia välineitä ja ohjelmistoja, jotka on räätälöity heidän tarpeisiinsa, ja hyödyntämään vammaisia henkilöitä edustavien järjestöjen asiantuntemusta määriteltäessä vammaisten henkilöiden yksilöllisiin tarpeisiin parhaiten sopivia digitaalisia välineitä tai ohjelmistoja;

Kohdennetut lisätoimet ja vammaisten henkilöiden oikeuksien valtavirtaistaminen

35. pitää myönteisenä julkista kuulemista, jonka komissio järjesti vuoden 2020 jälkeisestä Euroopan vammaisstrategiasta; kehottaa komissiota kiinnittämään strategiassa erityistä huomiota työllisyyteen sekä kattamaan kaikki vammaisyleissopimuksen määräykset, asettamaan selkeitä, mitattavissa olevia ja kunnianhimoisia tavoitteita, jotka liittyvät

vammaisten henkilöiden heterogeenisyyttä kuvastavaan työpaikkojen monimuotoisuuteen, puuttumaan moninkertaiseen ja risteävään syrjintään sekä seuraamaan strategian vaikuttavuutta yhdessä vammaisten henkilöiden ja heidän edustajajärjestöjensä kanssa; korostaa, että unionin, kansallisen ja paikallisen tason yhteistyö viranomaisten, työmarkkinaosapuolten, järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa on välttämätöntä, jotta voidaan varmistaa strategian ja vammaisyleissopimuksen täytäntöönpano; kehottaa komissiota ehdottamaan toimenpiteitä, joilla puututaan vammaisten henkilöiden kohtaamiin haasteisiin ja heidän oikeuksiensa loukkauksiin, jotka liittyvät covid-19-pandemiaan; korostaa, että vammaisuuteen perustuva syrjintä on pahentunut covid-19-pandemian aikana, mikä on vaarantanut vammaisten henkilöiden hengen ja heidän fyysisen ja psyykkisen terveytensä; kehottaa komissiota yhdistämään tulevan vammaisstrategian eurooppalaiseen ohjausjaksoon;

36. kehottaa keräämään myös työllisyyden ja ammatillisen koulutuksen osalta sellaista EU:n laajuista ihmisoikeusperustaista vammaisuuteen liittyvää tietoa, joka on eritelty sukupuolen, iän, vammaisuuden tyypin, rodun tai etnisen alkuperän, seksuaalisen suuntautumisen, koulutustason tms. mukaan ja johon sisällytetään myös ne vammaiset henkilöt, jotka on tähän asti jätetty pois tilastoista; kehottaa keräämään tietoja covid-19-kriisin vaikutuksista vammaisiin henkilöihin, jotta voidaan esittää toimintalinjoja tuleviin kriiseihin valmistautumiseksi;

37. kehottaa kaikkia EU:n toimielimiä ja jäsenvaltioita toimimaan iskulauseen ”ei mitään meitä koskevaa ilman meitä” mukaisesti ja käynnistämään tiiviin yhteistyön vammaisten henkilöiden ja heitä edustavien järjestöjen kanssa, hyödyntämään heidän asiantuntemustaan ja ottamaan heidät aktiivisesti mukaan asiaankuuluvan päätöksenteon, lainsäädännön, strategioiden, toimintapolitiikkojen ja ohjelmien, myös yleisten ohjelmien, kaikissa vaiheissa;

38. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita valtavirtaistamaan vammaisten henkilöiden oikeudet ottaen huomioon moninkertaisen syrjinnän kohteeksi joutuneiden erityistilanteen kaikissa työllisyyteen liittyvissä ehdotuksissa, myös niissä, jotka koskevat odotettavissa olevia työelämän muutoksia tulevaisuudessa, sekä suunniteltaessa ja pantaessa täytäntöön toimia, joilla pyritään kehittämään digitaalisia ja vihreitä taitoja;

39. kehottaa komissiota, erityisesti tasa-arvotyöryhmää, ja jäsenvaltioita valtavirtaistamaan järjestelmällisesti vammaisten henkilöiden oikeudet kaikkiin asiaa koskeviin lakeihin, politiikkoihin ja ohjelmiin kiinnittäen erityistä huomiota risteävän syrjinnän kohteeksi joutuneisiin, koska tasa-arvo työelämässä on erottamaton osa yhtäläisiä mahdollisuuksia koulutukseen, terveydenhuoltoon, asumiseen, oikeudenmukaisuuteen ja sosiaaliseen suojeluun, ja kehottaa ottamaan huomioon myös esteettömyyden ja saavutettavuuden, jotta edetään muun muassa kohti esteetöntä ympäristöä, julkista tilaa, liikennettä sekä tieto- ja viestintätekniikkaa; korostaa tässä yhteydessä tarvetta perustaa vammaisasioiden yhteyspiste kaikkiin EU:n toimielimiin sekä kaikkiin komission pääosastoihin ja EU:n virastoihin sen lisäksi, että perustetaan toimielinten välinen koordinointimekanismi, jotta varmistetaan vammaiskysymysten valtavirtaistaminen kaikessa EU:n lainsäädännössä;

40. on huolissaan vammaisten henkilöiden tiedonsaannin ja viestinnän merkittävistä esteistä etenkin, kun on kyse näkö- ja kuulovammaisista henkilöistä taikka henkilöistä, joilla on älyllinen kehitysvamma tai autismikirjon häiriö; muistuttaa, että erot kunkin kyvyssä vastaanottaa ja välittää tietoa ja käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa muodostavat osaamiskuilun, joka synnyttää eriarvoisuutta;

41. kehottaa tarkastelemaan unionin lainsäädäntöä ja politiikkoja monialaisesti ja kattavasti, jotta varmistetaan, että ne ovat kaikilta osiltaan yhdenmukaisia vammaisyleissopimuksen kanssa;

42. kehottaa jäsenvaltioita puuttumaan vammaisiin lapsiin kohdistuvaan syrjintään ja väkivaltaan yhtenäisellä tavalla ja ottamaan huomioon, että heillä on suurempi riski joutua syrjinnän ja väkivallan uhriksi; korostaa, että vammaisten lasten ääni olisi saatava kuulumaan heitä koskevien lakien, toimintapolitiikkojen, palvelujen ja toimenpiteiden suunnittelussa, täytäntöönpanossa ja seurannassa;

43. painottaa, että uuteen muuttoliike- ja turvapaikkasopimukseen on sisällytettävä erityisiä ja tarkoituksenmukaisia määräyksiä, joilla huolehditaan asianmukaisesti vammaisten henkilöiden tarpeista kaikissa vaiheissa ja prosesseissa;

44. pitää valitettavana, että unionin oikeus ei suojele yksilöitä vammaisuuteen perustuvalta syrjinnältä työpaikan ja työn ulkopuolella;

45. kehottaa neuvostoa käynnistämään uudelleen ilman lisäviivytyksiä neuvottelut ehdotetusta horisontaalisesta syrjinnän vastaisesta direktiivistä ja pyrkimään sopimukseen ja laajentamaan siten suojelun koskemaan myös vammaisia henkilöitä työelämän ulkopuolella;

46. toteaa erittäin huolestuneena, että suurin osa valtaväestölle suunnatuista ohjelmista sekä rakennerahastoista rahoitetuista ohjelmista ei saavuta vähävaraisimpia ryhmiä, vammaiset mukaan lukien; kehottaa siksi tilintarkastustuomioistuinta tarkastamaan perusteellisesti EU:n ohjelmien tuloksellisuuden painottaen erityisesti koulutus- ja työllisyysohjelmia, kuten Euroopan sosiaalirahasto plussaa (ESR+), nuorisotyöllisyysaloitetta, Euroopan aluekehitysrahastoa (EAKR) ja Erasmus+ -ohjelmaa;

47. kehottaa komissiota varmistamaan, että EU:n rahoituksessa noudatetaan EU:n ja kansainvälisiä ihmisoikeusnormeja ja -yleissopimuksia, kuten vammaisyleissopimusta, eikä tueta toimenpiteitä ja ohjelmia, jotka edistävät erottelua tai sosiaalista syrjäytymistä; kehottaa lisäksi komissiota rahoittamaan toimia, joilla luodaan esteettömiä ja saavutettavia ympäristöjä, tuotteita, palveluja, käytäntöjä ja laitteita, edistetään laitoshoidosta luopumista ja tuetaan henkilökohtaista apua, ja varmistamaan, että EU:n rahoittamat toimet tavoittavat vammaiset henkilöt ja varmistavat heidän aktiivisen osallistumisensa yhteiskuntaan;

o

o o

48. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman komissiolle, neuvostolle, jäsenvaltioiden ja ehdokasvaltioiden hallituksille ja parlamenteille, EU:n perusoikeusvirastolle, Euroopan tilintarkastustuomioistuimelle, Euroopan unionin tuomioistuimelle, Euroopan oikeusasiamiehelle, alueiden komitealle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, jaettavaksi valtiotasoa alemmille kansanedustuslaitoksille ja valtuustoille, Euroopan neuvostolle ja Yhdistyneille kansakunnille.